

Mangel på uddannet arbejdskraft
Analyse udarbejdet i samarbejde med Dansk Metal

Mangel på faglærte jern- og metalarbejdere og tekniske KVVU'ere

Frem mod 2020 forventes en stigende mangel på uddannet arbejdskraft. Det gælder alle typer af arbejdskraft både inden for de videregående uddannelser og for faglærte. For de faglærte er det særligt inden for jern og metal, at der forventes en stigende mangel.

Af senioranalytiker **Sune Enevoldsen Sabiers**

17. juli 2013

Analysens hovedkonklusioner

- Hvis efterspørgslen efter arbejdskraft i de enkelte brancher fortsætter, som den har gjort gennem de seneste 10 år, vil der i 2020 mangle omkring 20.000 faglærte inden for jern og metal, og inden for de tekniske korte videregående uddannelser vil der, hvis efterspørgslen fortsætter, mangle 13.000 medarbejdere i 2020.
- Det svarer til, at omkring hver tiende faglærte stilling inden for jern og metal skal besættes med en anden medarbejder, og hver femte tekniske korte videregående uddannede stilling besættes med en anden medarbejder. Knap hver ottende ufaglærte vil derimod være i overskud.
- Inden for de enkelte brancher forventes fortsat et markant skifte fra ufaglært arbejdskraft mod uddannet arbejdskraft. Således skønnes i beregningerne, at antallet af faglærte inden for jern og metal vil stige inden for både landbrug og industri, selv om beskæftigelsen samlet set falder i de to brancher.
- Knap 4.500 faglærte inden for jern og metal, der er født før 1974, forlader i gennemsnit arbejdsmarkedet hvert år frem mod 2020. Dette kan ikke opvejes af de nye unge, der kommer ind, eftersom kun 2.400 nye unge kommer ind hvert år frem mod 2020.

Kontakt

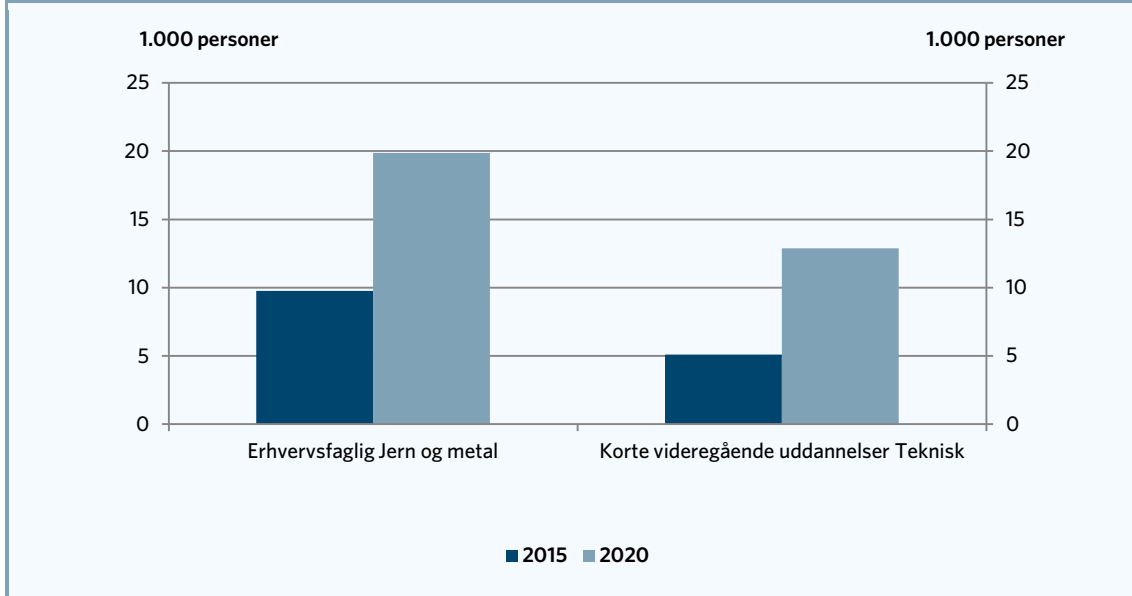
Senioranalytiker
Sune Enevoldsen Sabiers
Tlf. 33557718
Mobil 20110709
ses@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Mangel på erhvervsfaglige inden for jern og metal og tekniske KVU'ere

Frem mod 2020 forventes en stigende mangel på uddannet arbejdskraft. Det gælder alle typer af arbejdskraft både inden for de videregående uddannelser og for faglærte. For de faglærte er det særligt indenfor jern og metal, at der forventes en stigende mangel. Hvis efterspørgslen efter arbejdskraft i de enkelte brancher fortsætter, som den har gjort gennem de seneste 10 år, vil der i 2020 mangle omkring 20.000 faglærte inden for jern og metal, jævnfør figur 1. Inden for de tekniske korte videregående uddannelser vil der, hvis efterspørgslen fortsætter, mangle 13.000 medarbejdere i 2020.

Figur 1. Mangel på arbejdskraft

Kilde: AE ubalancemodel

Den store mangel på uddannet arbejdskraft opstår af tre forskellige grunde. Der sker forskydninger i arbejdsstyrken, der sker ændringer i efterspørgslen efter arbejdskraft, og der sker overordnede forskydninger mellem de enkelte brancher. I beregningerne af ubalancerne er det forsøgt at fremskrive tendenserne inden for disse tre områder. Generelt er fremskrivninger meget usikre og skal fortolkes forsigtigt, dog er der over længere perioder nogle klare tendenser, som er meget stabile. Beregningerne af manglen på arbejdskraft er således en fortsættelse af nogle relativt stabile tendenser, som må forventes at fortsætte de kommende år.

Generelt forventes udbuddet af både ufaglært og faglært arbejdskraft at falde markant frem mod 2020. Således forventes det i analyserne, at antallet af ufaglærte i arbejdsstyrken vil falde med over 100.000 personer. Blandt de faglærte inden for jern og metal forventes det, at der vil være omkring 16.000 i 2020, jævnfør tabel 1.

Tabel 1. Udvikling fra 2012 til 2020

	Udbud	Efterspørgsel	Ledighed	Mangel
Ufaglært	-108.000	-171.000	-17.000	-80.000
Erhvervsfaglig Jern og metal	-16.000	7.000	-4.000	20.000
Korte videregående uddannelser Teknisk	-3.000	11.000	-1.000	13.000

Kilde: AE ubalancemodel

Modsat forventes flere med videregående uddannelser frem mod 2020, og det gælder både korte, mellemlange og lange videregående uddannelser. Inden for de tekniske korte videregående uddannelser forventes dog et lille fald på 3000 personer.

Udviklingen i udbuddet skal sammenholdes med udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft, hvor der generelt også er store stigninger i efterspørgslen efter uddannet arbejdskraft. Udviklingen i efterspørgslen er en fortsættelse af de hidtidige tendenser på arbejdsmarkedet. I praksis kan virksomhederne ikke ansætte arbejdskraft, som ikke findes, og mangel på arbejdskraft kan således medføre, at virksomhederne må ansætte andre typer af arbejdskraft eller eventuelt finde arbejdskraft i udlandet. Den anslåede udvikling i efterspørgslen efter arbejdskraft er meget usikker og er kun udtryk for en fortsættelse af de nuværende tendenser og ikke et konkret skøn.

Det forventes, at efterspørgslen efter faglærte inden for jern og metal vil stige med omkring 7.000 personer, og efterspørgslen inden for tekniske korte videregående uddannelser vil stige med omkring 11.000 personer. Dette er en stor kontrast til efterspørgslen efter ufaglærte, som forventes at falde med 170.000 personer. Det store fald i efterspørgslen efter ufaglærte medfører, at der kommer et stort overskud af ufaglærte, selvom også udbuddet af ufaglærte forventes at falde frem mod 2020.

Udover forskydninger i udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft forventes det, at ledigheden normaliserer sig frem mod 2020. Det er således antaget i beregningerne, at 2020 bliver et helt normalt år, hvor krisen er helt overstået. Når normaliseringen af ledigheden indregnes, forventes det, at der i 2020 vil være et overskud af omkring 80.000 ufaglærte, mens der vil mangle omkring 20.000 faglærte inden for jern og metal og omkring 13.000 inden for de tekniske korte videregående uddannelser, jævnfør tabel 1 og tabel 2.

Efterspørgsel efter arbejdskraft

Sammenlignes manglen på arbejdskraft med størrelsen på det udbud og den efterspørgsel, der forventes at være i 2020, ses, at manglen og overskuddet af arbejdskraft er markant. Således skønnes det i beregningerne, at der potentielt vil blive efterspurgt omkring 180.000 faglærte inden for jern og metal, hvoraf omkring 20.000 vil mangle. Det svarer til, at omkring hver tiende stilling skal besættes med en anden medarbejder, jævnfør tabel 2.

Tabel 2. Mangel på arbejdskraft i 2020				
	Udbud	Efterspørgsel	Ledighed	Mangel
Ufaglærte	605.000	501.000	25.000	-80.000
Erhvervsfaglige Jern og metal	164.000	180.000	4.000	20.000
Korte videregående uddannede, Teknisk	49.000	61.000	1.000	13.000

Kilde: AE ubalancemodel

Inden for de tekniske korte videregående uddannelser skønnes i beregningerne en efterspørgsel på omkring 60.000 medarbejdere, hvoraf omkring 13.000 potentielt vil mangle. Det svarer til, at omkring hver femte stilling må besættes med en anden medarbejder.

For de ufaglærte skønnes det, at der vil være omkring 600.000 personer i arbejdsstyrken i 2020, og heraf vil omkring 80.000 potentielt være i overskud, hvilket svarer til knap hver ottende ufaglærte. Set i forhold til arbejdsstyrkens størrelse kan manglen på uddannet arbejdskraft potentielt blive stort.

Udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft er både bestemt af, at de enkelte virksomheder i højere grad efterspørger uddannet arbejdskraft, men også af, at der sker store forskydninger mellem brancherne. Generelt set sker der en bevægelse væk fra industri og landbrug, hvor beskæftigelsen forventes at falde i begge brancher. Dette opvejes af en stor stigning i beskæftigelsen inden for privat service, som forventes at vokse markant frem mod 2020. Inden for både det offentlige og bygge og anlæg forventes derimod en mere moderat stigning i beskæftigelsen frem mod 2020, jævnfør tabel 3.

Tabel 3. Udvikling i efterspørgsel 2012 til 2020

	Ufaglært	Erhvervsfaglig Jern og metal	Korte videregående uddannelser Teknisk	Alle
Bygge og anlæg	1.000	2.000	1.000	17.000
Industri	-50.000	5.000	5.000	-17.000
Landbrug	-11.000	1.000	-	-8.000
Offentlig	-54.000	-3.000	-	18.000
Privat service	-57.000	2.000	6.000	134.000
I alt	-171.000	7.000	11.000	144.000

Kilde: AE ubalancemodell

Inden for de enkelte brancher forventes fortsat et markant skifte fra ufaglært arbejdskraft mod uddannet arbejdskraft. Således skønnes i beregningerne, at antallet af faglærte inden for jern og metal vil stige inden for både landbrug og industri, selv om beskæftigelsen samlet set falder i de to brancher, jævnfør tabel 3. I privat service, hvor der forventes en stor stigning i beskæftigelsen, forventes samtidigt et fald i efterspørgslen efter ufaglærte, hvilket medfører tilsvarende større stigning i efterspørgslen efter uddannet arbejdskraft set under et.

For de tekniske korte videregående uddannelser forventes ikke fald i beskæftigelsen inden for nogen af brancherne, dog forventes beskæftigelsen inden for det offentlige og landbruget at være omtrent uændret i 2020. For de faglærte inden for jern og metal er det kun inden for det offentlige, at der forventes et fald i beskæftigelsen, men dette opvejes dog af store stigninger i de andre brancher.

Udbud af arbejdskraft

Faldet i udbuddet af arbejdskraft er relativt markant frem mod 2020 set i forhold til arbejdsstyrkens størrelse. Blandt de ufaglærte er det omkring hver syvende, som forsvinder fra arbejdsstyrken, når der tages højde for de nye, der også kommer ind. I de to andre grupper er det henholdsvis knap 9 pct. og knap 5 pct., jævnfør tabel 4.

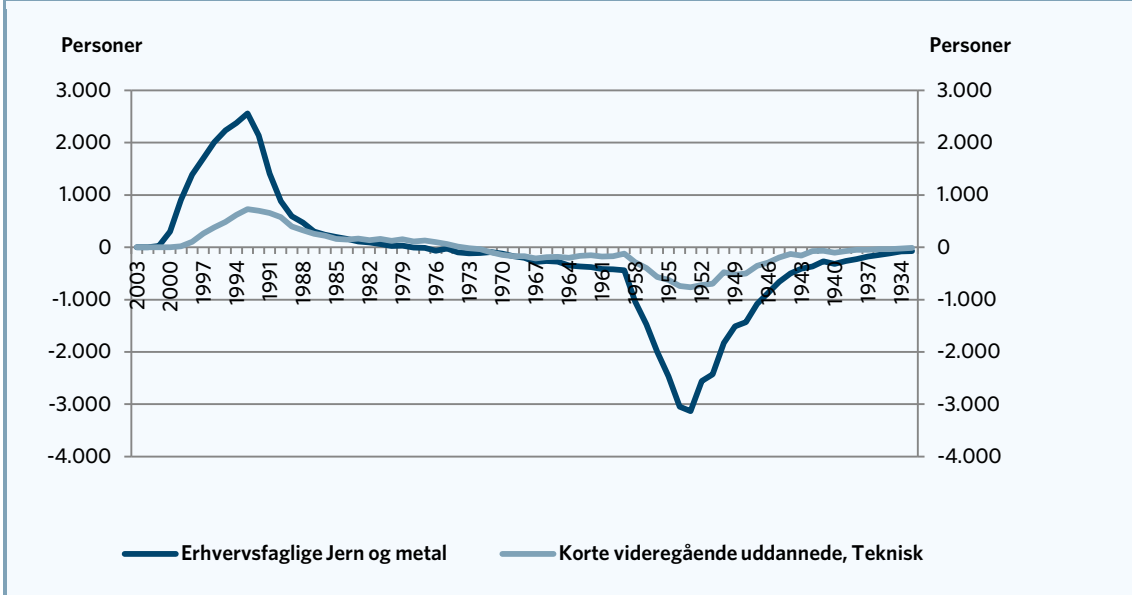
Tabel 4. Udvikling i udbud

	2012	2020	Udvikling
Ufaglærte	714.000	605.000	-108.000
Erhvervsfaglige Jern og metal	180.000	164.000	-16.000
Korte videregående uddannede, Teknisk	52.000	49.000	-3.000

Kilde: AE ubalancemodell

Udviklingen i arbejdsstyrken er påvirket af de senere års reformer samt af de skiftende årgange. For både faglærte inden for jern og metal og for de tekniske korte videregående uddannelser gælder det, at der er flere, der forlader arbejdsmarkedet, end der kommer ind. Frem mod 2020 er det årgangene født mellem 1990 og 2000, som kommer ind på arbejdsmarkedet, mens det er årgangene født mellem 1950 og 1960, som forlader arbejdsmarkedet, jævnfør figur 5.

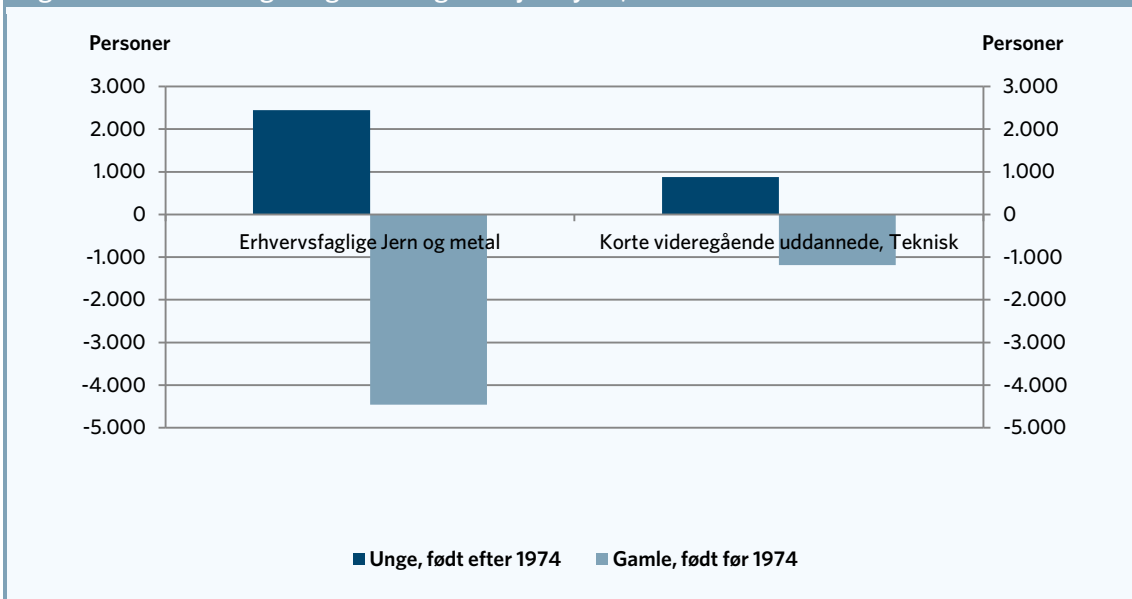
Figur 5. Udviklingen i arbejdsstyrken fordelt på årgang, 2012 til 2020.

Kilde: AE ubalancemodel og AE uddannelsesfremskrivning

Opdeles arbejdsstyrken i unge, som er født efter 1974, og gamle, som er født før 1974, ses forholdet mellem dem, der forlader arbejdsmarkedet og dem, der kommer ind. Således skønnes knap 4.500 faglærte, der er født før 1974, i gennemsnit at forlade arbejdsmarkedet hvert år frem mod 2020, jævnfør figur 6. Dette kan ikke opvejes af de nye unge, der kommer ind på arbejdsmarkedet, eftersom kun 2.400 nye unge kommer ind hvert år frem mod 2020.

Figur 6. Gennemsnitligt årlig udvikling i arbejdsstyrke, 2012 til 2020.

Kilde: AE ubalancemodel og AE uddannelsesfremskrivning

Samme tendens gør sig gældende for de tekniske korte videregående uddannelser, hvor omkring 1.200 gamle forlader arbejdsmarkedet hvert år, mens kun omkring 900 unge kommer ind i gennemsnit hvert år frem mod 2020.

Boks 1. Beregninger af ubalancer på arbejdsmarkedet

Ubalancerne på arbejdsmarkedet er defineret som forskellen mellem et fremskrevet udbud af arbejdskraft og en fremskrevet efterspørgsel efter arbejdskraft frem mod 2020. Hertil er indregnet en forventet normalisering af ledigheden mod et forventet strukturelt ledighedsniveau.

Reelt vil underskud af arbejdskraft ikke opstå på arbejdsmarkedet, da arbejdsgiverne i stedet vil blive tvunget til at anvende anden arbejdskraft. Det kan dog have en række omkostninger, hvis den rette arbejdskraft ikke er tilgængelig på arbejdsmarkedet. Ubalancerne er således ikke udtryk for, at der vil opstå en given ledighed inden for bestemte grupper, da disse kunne blive efterspurgt som følge af mangel på andre grupper. Ubalancerne udtrykker derimod forskellene mellem den arbejdskraft, der udbydes, og den arbejdskraft, som arbejdsgiverne forventes at ønske at efterspørge, hvis de historiske tendenser fortsætter.

Fremskrivningen af efterspørgslen efter arbejdskraft er baseret historisk på udviklingen i perioden 1995-2012 på baggrund af Danmarks Statistiks RAS-register. Efterspørgslen er opdelt på 12 brancher svarende til ADAM modellens brancheopdeling. Hertil er branchen Private tjenester, der udgør den primære branche i Danmark, underopdelt i 9 brancher, og det offentlige er underopdelt i 8 områder, svarende til de områder hvor der kan regnes en demografisk betinget efterspørgsel.

Erhvervsfordelingen er fremskrevet med en lineær regression, hvor der tages højde for positivt og negativt beskæftigelsesgab. Tidligere år er anvendt en såkaldt multinomial logistisk model, der til forskel fra lineære trends også tager højde for eventuel acceleration eller deceleration i udviklingen. Særligt normaliseringen af konjunkturerne gør dog fremskrivningen meget følsom, og derfor er det i år valgt at anvende en mere robust og også konservativ fremskrivning. For hvert erhverv er efterspørgslen fordelt på uddannelsesgrupper estimeret. En lineær regression sikrer ikke, at udviklingen inden for enkelte brancher eller uddannelser ikke løber skævt, når der efterfølgende betinges som den samlede efterhvervsudvikling, og derfor er der på enkelte områder justeret i modellen for at sikre en jævn udvikling frem mod 2020.

Det offentliges efterspørgsel efter arbejdskraft er fremskrevet med udgangspunkt i den demografiske udvikling fordelt på 7 områder. Daginstitution- og uddannelsesområdet er opdelt på daginstitution, grundskole, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Sundheds- og plejeområder er opdelt på sygehus, hjemmepleje og plejehjem. De øvrige områder inden for offentlig administration, politi, forsvar mv. er samlet i én kategori.

Efterspørgslen på sundheds- og plejeområder er korigeret med udviklingen i dødeligheden for de enkelte aldersklasser i perioden, dog kun med en vægt på 2/3-dele.

Fremskrivningen er kalibreret, så den på makroniveau afspejler AE's seneste konjunkturvurdering og Det Økonomiske Råds seneste 2020-fremskrivning.

Fremskrivningen af udbuddet af arbejdskraft er lavet på baggrund af AE's Uddannelsesmodel, som bruger de seneste overgangssandsynligheder (eksempelvis sandsynligheden for at en person med en gymnasial eksamen tager en given universitetsuddannelse) til at udregne de unges fremtidige uddannelsesmønster og derfor udviklingen i arbejdsstyrkens uddannelsessammensætning. Uddannelsesfremskrivningen forløber i hovedtræk som Undervisningsministeriets profilmodel.

I fremskrivningen er den strukturelle ledighed fordelt ud på uddannelsesgrupper under antagelse af en fastholdelse af de relative strukturelle ledighedsprocenter.

Kilde: AE's uddannelsesfremskrivning